

Edebiyat DÜNYASI

EDEBİYAT
SANAT
FİKİR
AKTUALİTE

Nebî Varuy

tarafından
TÜSTAV'a
hazırlanmıştır

Enver Naci GÖRŞEN

Mehmet KAPLAN

Miştak ERANUS

Orhon M. ARIBURNU

Halim YAĞCIOĞLU

Rüştü ŞARDAĞ

Cahit KÜLEBİ

Necati CUMALI

Mehmet Ali ERMİŞ

R. S.

Orhan Veli KANIK

Nihat ÇETİN

Fahir ÖNGER

İbrahim Z. BURDURLU

Rüknettin SOYTÜRK

Kemal ÖZGÜR

Muzaffer HACIHASANOĞLU

Mahmut KURU

Avni DÖKMECİ

Celâl KEYYALİ

Vildan MURAT

Sabahattin HÜSNÜ

Sunullah ARISOY

Mes'ut ÖNEN

Ahmet KÖKSAL

Fazıl BALTA

Toygar AKMAN

Feridun BUYURMAN

Burhanettin ŞAVLI

Refet Ali KOCABEKİR

İlhan BERK

Uçtu, uçtu

baykuş

uçtu

Enver

Naci Gökşen

Halit Fahri'nin *Baykuş* faciası 1948 yılının Mart ayında İstanbul Şehir Tiyatrosu sahnesini işgal ettikten sonra yine tarihe karıştı, masal oldu. Bir ay, salonun ıssızlığına rağmen, ısrarla sahnede tutulan *Baykuş*, ya Şehir Tiyatrosunun p'yes buhranından faydalanmış veya E. Muhsinin babacanlığına, müsamahasına

mazhar olmuştur. Sayın rejisör bu suretle belki de, Baykuş şairi ile 30 sene önce yaptığı kavganın acısını unutturmak istemiştir. Fakat ne olursa olsun, piyes seçiminde ço ktitiz olduğunu işittigimiz Şehr Tiyatrosunda *Baykuş*'un bir ay sahnede bırakılması bugün pek memnunluk verici birşey değildir. Bu, bir milletin zevkini hâlâ 30 sene öncek yerinde saydığını kabul etmek demektir ki, böyle bir ittihama hiçbirimizin gönlü asla razı olamaz. Tiyatro dünyasının ihtilâl devri olan 1948 de birieik tiyatromuzda Baykuş'un yeniden ötmeye başlaması Halit Fahri'yi bile hayrete düşürmüştü, kendisi bile bu täsübâdelmente inanmamıştır. Buna nasıl mı hükmediyorum? Üstadın yazdıklarından ve her akşam Baykuş temsallerine devamından.. H. Fahri, *Baykuş*'unun aşkayla yazdığı yeni bir şiirde: «Ben ki artık dönülmez samyordum geçmeğe..» Diyerek bu hüsbâdelmevte tatlı bir hayret duyuyor. «Türk Tiyatrosu» nda yazdığı «Baykuşname» de H. Fahri, Şehir Tiyatrosuna ne hayır dualar etmiyor? Ben onuncu temsile gittiğim halde üstadı salonda ve localar arkasında heyecan ve telaşla doluşır gördüm. Kiminle konuşuyusam bana aynı tesadüften bahsetti, Bari şair bir sahneye bir sandalye atıp otursaydı!..

Halit Fahri «Baykuşname» sinde «Baykuş nedir?» diye soruyor. Onun ne olduğunu yeni nesil de bu sene anladı. Şairin söylediğine göre *Baykuş*'u Maurice Maeterlinck'in p'yeslerine benzetenler varmış. Teşbihte hata ol-

maz. Fakat bu kadar kötü teşbih de görülmüş değildir! Keşke biraz Maeterlinck'e benzeseydi! Lâkin şair bu teşbihi kabul etmiyor, *Baykuş* Türktür ve bugüne kadar bunun için yaşamıştır, diyor. Hiç şüphesiz kahramanların adı Türk.. Konu da bir köyde geçiyor. O kadar. Bu insanlara tam mânasiyle Türk diyebilmek için onların hakiki Türk köylüsü gibi düşünmesi ve konuşması lâzımdır. Halbuki hepsi birer şairdir, hayalperesttir. Köylü böyle adama «hastal» der. Ya dilleri? H. Fahri'nin *Baykuş*u yazdığı zaman da Türk köylüsü bugünkü gibi konuşurdu: Sumrular, Eşberler, Tarıklar gibi değil.. Bütün bunlara rağmen *Baykuş* «hiçbirşey» değil, «birşey» dir. Fakat H. Fahri onu hâlâ bir bülbül zannetmese!

Edebiyat DÜNYASI ★
EDEBİYAT SAHAT ÇIKIR AKTUALITE

HER AYIN 15 inde
İstanbulda Çıkar

Sahibi ve Yazı İşlerini
fiilen idare eden
Mehmet AKUZUN

Sekreter :
Sabahattin HÜSNÜ

Adres :
Posta Kutusu : 445
İstanbul

Not: Her türlü müracaat
Sekreter adına yapılmalıdır.

ABONE
Yıllığı : 2'0 Krş.
Altı aylığı : 150 "

Sayı : 4

İNSAF

Yazan: Mehmet KAPLAN

BAY Yusuf Ziya Ortaç, Çınaraltı dergisinin ikinci sayısında yazdığı «Vezin ve Kafiye» başlıklı makalede çok enteresan fikirler ileri sürüyor: Müellife göre «Şair bir kelime ressamı, bir kelime bestekârdır.. Şiir bazı b'zi uçuz bucak-sız düşüncelere daldıran bir mâna dünyasıdır. Bazı renkler ve ışıklar oynasın tablolar çizer. Fakat daima kafiyeden kanatlar takan bir musikidir..»
Fazla ilerlemeden bu harikulâde cümleler üzerinde düşünmek istiyorum. Acaba kafiye ile resim ve mâna arasında ne gibi bir münasebet vardır? Kafiye olmadan da şair bunları yapamaz mı? Romancı ve hikâyeciler vezinsiz ve kafiyesiz yazdıkları halde ne güzel tablolar çizerler, filozoflar dümdüz cümleler içinde ne derin mânalar ifade ederler. Bunlar hatırlama gelince Bay Y. Z. Ortaç'ın şiir tarifinden şüpheye düşüyorum. Bununla beraber kafiye'nin âhenk vasıtası olduğunda onunla hemfikirim. Fakat zannıma göre şiirde âhenk kafiye'den başka vasıtalarla da temin edilebilir; Meselâ aliterasyon, asonans, kelime ve mısra tekrarı ve sentaks oyunlarıyla şiirde âhengi temine yarayan o kadar çok vasıta vardır ki, kafiye bunlardan en kabası kalır. Bu düşünceler Bay Y. Z. Ortaçın «Fakat daima..» diye katiyet ifade eden cümlesini de hayli meşkül kıyor.

Makaleye devam ediyorum: «Yirmi yılın hırpani tecrübelerinden sonra düşünün ki: hafızalarda yine Fuzulî'nin, Nedim'in, Baki'nin, Nalî'nin, Seyh Galib'in, Namık Kemal'in, Tevfik Fikret'in, Ahmet Haşmin, Yahya Kemal'in, Orhan Seyfinin, Faruk Nafiz'in, Kemalettin Kamu'nun, Behçet Kemal'in mısraları yaşıyor!.. Birinci cümle yirmi senelik şiir tecrübelerini kötülüyor. Bu üçüncü bir şey! Demek bu kadar insan yirmi sene boşuna kalb ve kafa yormuşlar. Acaba Bay Y. Z. Ortaç bu hükmü verdiren nedir? Şiirin «adaması» vezin ve kafiye ile yazılması şart olduğu hükmü galiba. Fakat «vezinsiz ve kafiyesiz şiir» sadece bize mi mahsus? İştittigimize göre Avrupa'da da böyle şiir yazılıyor. Hatta onlarda bu cerehan çok önce başlamış. Tâ seferberlikten önce. Bu tarzda yazarlar arasında adı dünyaca duyulmuş şairler de var. Bay Y. Z. Ortaç belki onları da şiir saymıyor. Acaba Avrupalılar bu hususta ne diyorlar?

Hafızalarda kalan şairler listesi önemli. Yahya Kemale kadar sayılan isimler karşısında hürmetle eğilirim. Fakat ondan sonrakiler beni durduruyor. Kemalettin Kamu ile Faruk Nafizden de akımda bazı mısralar var. Meselâ «Deniz engin bir sudur tuzlu, yeşil, dalgalı» mısraı galiba Faruk Nafizindir. Denizi görmemişlere onu tanıtmak için ne güzel bir tarif! Orhan Seyfi ile Behçet Kemal'den, doğrusu isimlerinden başka bir şey hatırlamıyorum. Bununla beraber listede adı olmayan «Vezin ve kafiye ile yazmış» bazı şairlerin eserlerinden bir çok parçalar ezberimdedir. Meselâ, Hamdi Tanpınar, Necip Fazıl, Ahmet Kudsi Tecer, Ahmet Muhip Dranas, Cahit Sıtkı Tarancı, nendense hafızamda

fazla yer işgal etmişler. Bu şairlerin eserlerini seven daha bir çok kimseye tesadüf ettim. Fakat Orhan Seyfi ile Behçet Kemal'den mısra bilenlerle tanışmak saadetine nail olmadım. Yukarıda müellif, yirmi senelik hırpani şiir tecrübesi diyorodu. Acaba bu son saydıklarımı daha mı öneseye aittirler? Yoksa bütün şiirlerini vezinsiz ve kafiyesiz mi kaleme almışlardır? Yahut da isimleri şairler listesine girmeğe değmez mi? Belki de öyledir. Benimle birlikte bu kimseleri şair sananlara ve eserlerini hafızalarında tutanlara yazık!

«Yenilik çığırtkanlarının çeyrek asra yaklaşan edebi ömürlerinden ortada ne var? Nasırından çok çeken, rahmetli Süleyman Efendiden başka?» Ne cesur bir meydan okuma. Bu cümlelerden evvelâ şunu anlıyorum ki, Bay Y. Z. O., yenilik çığırtkanlarından Süleyman Efendiden başka bir şey hatırlamıyor, buna dayanara konlardan ortada ne kaldı ki, diyor. Kendisi için her hile haklı. Fakat acaba başkaları aynı fikirde midir? İtiraf edeyim ki, ben Bay Y. Z. Ortaçın kötü gördüğü bu şairlerin eserlerinden hayli okudum. Mühim bir kısmından da hoşlandım. İhtimal benim zevkim bozulmuştur. Fakat daha bir çok kimsenin de bu tarz şiirleri sevdiğini görüyorum. Bilhassa genç nesil bu tarz şiire bayılıyor. Gençler arasında öylelerine rasladım ki, başka arkaya yirmi otuz yeni şiir okuyabiliyorlardı. Hem de ne coşkunlukla. Vezinsiz ve kafiyesiz olduk-

ZOR

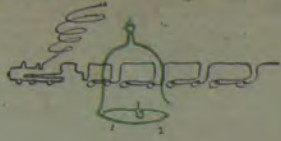
Hiç bir arzusu kalmadı
Ne kaskatı şehrin sokaklarında gezmek
Ne sahillerde
Denizlere boşanmış gökleri düşünmek
Ne ay, ne güneş
Hattâ bir lokma ekmeğin için bile
El açmak istemiyor hemşerilerine
ÖLMEK TE İSTEMİYOR..

Müştak ERANUS

DEVLET YABANCI DİL İMTİHANLARINDA

Bu imtihanlara kısa zamanda hazırlanmak için Linguaforon hem emin, hem de en kestirne vasıtasıdır. İmtihana hazırlanmak umumiyetle eğlenceli değildir. Ancak Linguaforonla derse çalışmak o kadar zevklidir ki ders saatini siz zevk ve sabırsızlıkla beklersiniz. Bakalorya, yüksek ticaret, harbiye ve devlet yabancı dil imtihanlarında bu metodla büyük muvaffakiyetler elde edilmiştir. Enst'üye lütfen uğrayıp metodun nasıl işlediğini kendiniz tetkik ediniz. Aşağıdaki kuponu doldurup yollarsanız size muvassal izahatı resim broşürümüz gönderilecektir.

LINGUAFORON ENSTITÜSÜ
Ankara caddesi 43, İstanbul
İsim ve soyadı

Üç kampana vurmadan yürümez
Bizim katar çok itaatlidir

Kuşkonmaz bahçesindeki kuşlar
NEREYE KONSUNLAR

Orhon M. ARIBURNU

ları halde bunları akıllarında nasıl tuttuklarına şaş-
tım. O zaman evvelce bana sağlam bir fikir gibi gö-
rünen vezin ve kafiye şiiri hafızada tutmağa yarar
fikrinde şüphe ettim. Şiiri şiir yapan vezin ve ka-
fiye olmadığı gibi hafızada bırakan da bunlardan
başka şeyler olsa gerek.

«Nazım Hikmetin komünist Rusyadan getirdiği
şiir, edebiyatın değil, bir ideolojinin eseridir. Biz
Moskova sokaklarının propagandası nâralarını yeni-
lik diye Türk şiirine soktuk!» Bu cümleler insanı
beyecanlandırıyor. Milli damarlarımıza basıyor. Rus-
lardan ve komünistlerden hiç hoşlanmam. Fakat Nazım
Hikmetin şiirlerini severim. Bay Y. Z. Ortaca
belki gar'p gelir. Ruslara ve komünizme karşı nefret
duygularımın Nazım Hikmetin şiirlerine karşı sevgim
birbirine çarpışmıyor. Bundan anlıyorum ki,
şiir başka şey, ideolojî başka şey. Burada bir mese-
le daha var. Galiba makale sahibi vezinsiz şiirin
Rusyadan çıktığı hususunda yanlış. Gerçi vezin-
siz şiir bizde Nazım Hikmetten sonra tutmuştur ve
Nazım Hikmet bunu Rusyada öğrenmiştir. Fakat
edebiyatımızda vezinsiz şiiri daha doğrusu serbest
nazmı ilk kullanan Nazım değildir. Bu şiirin kay-
nagının Rusya olduğu fikri büsbütün yanlıştır, sa-
nıyorum. Vezinsiz ve kafiyesiz şiir evvelâ Avrûpa-
da doğmuştur. Oradan Rusyaya geçmiş ve bu tar-
zın büyükleri de Rus değil, Fransız, İngiliz ve Ame-
rikalıdır. Nazım Hikmet bu şiiri tarzını Rusyadan
aldı diye, bunu inkâr mı edeceğiz? Sonra Orhan
Veli nesi ilhamlarını hiç te Moskova'ya borçlu de-
ğildir. Hatta daha derine gidersek Nazım Hikmet
ile yeni şairler arasında mühim farklar da vardır.
Yeni şiir tarzını komünizm propagandası ile tev'âm
görmek hakikate aykırı, biraz fazla karıştırmakla ne
kazanamak isteniliyor? Komünist olmayan bunca ye-
ni şair var. Onları vezinsiz, kafiyesiz yapıyorsunuz,
binaenaleyh komünist propagandası yapıyorsunuz
diye itha etmek insafa sığar b'ir iş midir? Sonra
komünist propagandası vezinli, kafiyeli şiirlerle de
yapılmaz mı? Edebiyatımızda aruzla komünizm
propagandası yanparlar yok mudur? Bir zamanlar
hece vezni milli vezin ilân edilmişti. Bun dayanarak
aruzla yazanlar kötülenmiş, Mehmet Emin göklerde

Vatani sevmek ve sever görünmek.

İŞTE size bir denklem ki çözümü yüzlerce
cilt doldurur. Vatani sevmek! Hür Türk
toprakları içinde tek bir kişi düşünmüyo-
ruz ki; efendisi, sahibi, doktoru, askeri, şairi, öğ-
retmeni, işçisi, en zengini ve en fakiri, kadını, er-
keği, genci ihtiyarı, ciğerleri verenden, dudakları
firengiden döküleni, kürek cezası giyen, kurşu-
na dizileni; her zirvesinde bir dua ve adsız şehit-
lerin mübarek kanları tüten bu kur-
gönülde sevmesin. Bu toprağın güneşi altında
yanmış, bu toprağın suyunu içmiş, atalarını bu
topraklara gömmüş, bu toprağın içli ninnileri,
erkek destanlarıyla büyümüş her hangi bir vatan
evlâdının vatan sevgisinden şüphe etmek en haf-
fif tabiriyle vicdansızlık vatansızlıktır. Çünkü va-
tanın menfaatsiz seveni; bangır bangır «Vatan!
Vatan!» diye bağırır. Çünkü, günü geldiğinde
göğsünü vatana siper edecektir. Çünkü o, para,
şeref, şan beklemeden vatandır. Çünkü o, vatanın
bir zerresi, vatanın ta kendisidir. İst vatani seven
adam.

VATANI sever görünen kolera kadar tehli-
keli ve korkunç kişidir. Vatan çağırıldığı zaman
onu ecebî bandıralı vapurlarda ararınız. Vatan
sevgisini suratına maske yapan bu büyük lâflar
bezirganın tek vatani; para para, paradır. Bugün
sever görünen bu miydesinin adamı küçük bir
tenkidinizi duysa sizi, aemer vatansızlıkla it-
ham eder. Bilmez, o kabak kafasıyla düşünemez
ki siz sabırlı bir doktor titizliğiyle hastanızın ü-
zerine eyilmiş, gerçek bir iyimsersiniz. Sizin kal-
biniz sadece onun için çarpar, siz sadece onun
için yaşarsınız. Gelin de bu Habenneka'ya lâf
anlatın. Çok şükür ki sayıları pe kaz olan bu
menfaat düşkünlüğünün palavralarına pek inanmı
yok. Olsa da onlara millet inanmıyor. Milleti i-
nandırmak lâzım.

BİZ Kemalist Türkiye'nin memleketi, Türki-
yecî evlâtları onun içindir ki vatani sever gök-
nenlerden nefret ediyor, yirmi milyonluk bir or-
kestra halinde «VATANI SEV ARKADAS» de-
yoruz.
Halim YAĞCIOĞLU

çıkarılmıştı. Şimdi Bay Y. Z. Ortaca, aynı mantıkla
hareket ederek, hece nazmına yeni tarz şiirleri gayri
millîlik ile itham ediyor. Bu suretle iddia sahibi
millî kültürün mühim bir kısmını yıkmak istediği-
nin farkında değil midir? Millîyetçiliğimiz eğer
vezin ve kaf'eye bağlı ise vay bizim halimize!

Bütün bu şüpheli şiir anlayışına dayanarak,
Bay Y. Z. Ortaca, mecmuasına binlerce şiir yollayan
gençlere ders veriyor, doğru yol gösteriyor. Şiir
tanrısı gençlerimizi böyle dalâletlerden korusun, de-
mekten başka çare yok.

VADİ UYANIYOR

Ömer Hatipoğlu'nun romanı

Tenkitle, bu büyük gezeze

Rüzgâr SARDAG

GECENLERDE René Lalou yazmıştı: «Gali-
ba bir gün, tenkitle uğraştığım günleri ha-
yatimin en boş günleri olarak anacağım.»

«Fransız Edebiyatı» adlı eseri Fransada önce-
leri bir hayli gürültü koparan bu yaman tenkit oto-
ritesinin tenkit işini bu kadar faydasız buluşu pek
boşuna değildir. İnsan eski eserlerle biraz fazlaca
meşgul olup, tar'hin karanlıklarında kalmış vesika-
lara biraz fazlaca dayanırsa tenkit namına ileri sü-
rülen en sağlam görüşlerin bile bir mevsim sonra
çürük yemişler gibi f'kir ve hüküm dallarından bir-
er birer yere düştüğünü öğreniyor. Birkaç yıl ö-
nce André Rousseau'nun Victor Hugo için bir seçme
metinler k'tabına aktarılmış olan yeypeni bir ten-
kidini okumuştum. Tarih içinde bin emekle verilmiş
hükümleri hiçe sayan bu zeki yazar d'yordu ki:
«Hugo, Fransız Edebiyatı tarihine ilk defa ton ge-
tirmiş, yani edebiyatımızı seslendirmiş bir şairdir.
Bz yıllarca, edebiyatımızda, o yüksek tona, o nizam
ve âhenk dolu gürleyişlere hasret kaldık. Hugo göğ-
sümüzü şişiren milli bir sadaktır.»

Gelelelim, bu hüküm de payidar mı kalacaktır,
bilmem, fakat bildiğim bir şey bu yeni jestle ber-
ber, kibirden burnu Kafkadanı veya budalalığın-
dan ağzı tavana kadar açık olan dünkü münkekit-
lerin bin emekle verdikleri hükümlerin verilmiş ol-
duğudur.

Tenkitle sanat sevgisi ile çarpan kalbini, mas-
lahat icabı susturduğu gündenberi her devirde mü-
kerreren mağlûp olup duruyor.

Eline geçirdiği esere, durgun ve soğuk bir ka-
la eğilen münkekit bütün bu talihsizliğine rağmen
yaşadığı yıllar içinde oldukça mesut görünür. Dev-
rin espirisini sevgisi ile yakalayarak çok zaman o
günkü ölçülere uygun bir kıymet biçen bu büyük
gezenin tarih, haklı zaferlerinden çok, fecî mah-
cubiyetleriyle doludur. Kendi edebiyatımızdan ör-
nekler aradığımız zaman ise bu mahcubiyetin birkaç
m'sli daha büyük ölçüde tecelli ettiğini görü-
yoruz. Birkaç asır gerilere kayıp tezkeres'le-
rin yaptığı tenkitlere ve tuttıkları metinle-
re dikkat edersek çoğunun bugünkü ölçüye, hal's
sanat ölçüsüne göre, sakat ve metelik emez hüküm-
ler verdiklerini görürüz. Meselâ: Lâtifi, «Tezkeres-i
Lâtifi» de der ki: «Acen budur ki, şiirden şiiri bil-
miyenler ve sanayi-i şiiriye asla şuurı olmayıp
kendî samna mülayim ve münasip bir mahlâs bul-
mayanlar sadahan ve suhanraklık kasdını ed'ip fil-
cümle kelâm-ı mevzuuna kadîr olmağa kendilerini
zamanın Hassan'ı ve deveranın Süleyman'ı zanne-
derler.» (Sahife: 24).

Bu satırlardan, onu şiirin nices'ine ulaşmış bir
kimse olarak düşünürsünüz. Fakat bir de, büyük
şairliğe delil olarak aldığı örneklerle, zâfa delil di-
ye gösterdiği örnekleri karşılaştırın; göreceksiniz
ki, güzel dediklerinin çoğunu bugün okumaya imkân
yoktur. Tersine, çirkin diye işaret ettiği misralarını
pek çoğunda özlü şiir parıdır.

Gelelelim, her devir bu çeşit tenkit adamlarını
madem ki, yetistirmekte devam ediyor. Su halde bu
kimlerin cemiyetlerinde bir fonksiyonları var de-
mektir. Hakikat sahnesinde hemen hiç bir doğru
hüküm teşhir edemezse bile soğuk civarı ve çok za-

man müskülpesent gibi gözükene varlığı ile, en bü-
yük sanatçıları bile dikkate ve özene teşvik eden ten-
kitçileri yine de kollamak, gelişmeler'ne önem ver-
mek lâzımdır. Bütün takdirlerine rağmen dudakla-
rına küçük bir kabarcık halinde bulunan ezeli mu-
halefetleri, edebiyat adamlarının tepesinde Demok-
les'in kılıcı gibi sallanıp durdukça yine de fayda-
dan hali değildir. Öte yandan, hatır ve gönüle bak-
madan yazı yazmaları gereken bu kimseler yaptık-
ları gafletler yanında, provasız sesleriyle umunun
nefretini kazanmış sanat parazitlerini de sahanın
dışına çıkımya zorlarlar. Gerçi bu gayretlerinden
dolayı kend'lerine kalan şey bu kubbede hoş bir sa-
da bile değildir. Bu sebepledir ki, Lalou'nun yazık-
lanması, (hayflanması) kendi gayretlerine kendi
eliyle battal damgasını vurmaı acı bir gerçektir.
Zira zaman, iyi niyetin bütün enginliğine şahit olsa
da, tenkitçinin beyhude gafletini sık sık günleri
aynasına tutar durur.

RÜZGAR

Şimdi bir rüzgâr geçti buradan
Koştum ama yetişemedim,
Nerelede gezmiş tozmuş
Öğrenemedim.

Besbelli denizden çıkıp
Kıyıları boyunca gitmiştir.
Tuz kokusu, katran kokusu, ter kokusu
Yüreğimi allak bullak etmiştir.

Sonra başlamış tırmanmaya dağlara doğru
Bulutları koyun gibi gütmüştür.

Okşayıp otları yaylâlarda
Büyütmüştür.

Köylere de uğradiysa eğer
Islak, karanlıklarında beşik sallamıştır.
Güneş altında çalışanlara
İmdat eylemiştir.

Sonra başlayıp alçalımya ovalara doğru
Haşhaş tarlalarında eflâtun, pembe, beyaz,
Kıraçlarda mavi dikenler.
Toz toprak gözlerine gitmiştir.

Şehirlere de uğramış ki, yanımdan geçti
Haşhaş çiçeğine benzer kızlar görmüştür.
Bir gülüş, bir tel saç, allık pudra
Alıp gitmiştir.

Şimdi bir rüzgâr geçti buradan
Koştum ama yetişemedim.
Soraydım söylediy herhalde,
Soramadım.

Cahit KÜLEBİ

GÜZEL AYDINLIK

Akdeniz göklerinden,
Köpüklerden, limon çiçeklerinden
Gözlerimde kalan
Güzel aydınlık..

Nesrimi bir defa öptüm..
Beyaz badanalı odam.
Annemin yüzüne, soframıza,
Gençlik hülyalarımıza düşen
Güzel aydınlık..
Ümitsiz kaldıkça seni düşündüm.

Biz fakirdik ama iyi insanlardık.
Bolluk yıllarında da
Felâket günlerinde de
Seni yanbaşımdaya gördüm..
Güzel aydınlık,
Tatlı aydınlık.

Necati CUMALI

IHTİYAR KIZLARIN BALLADE'İ

Pek firaklıdır güzelim,
Yaşlanıp yaşlanıp koca düşünmek..
Sonra her şeye elveda edip,
Saçlar perişan, gözler kederli;
Bir mum gibi için için sönmek.

Bir göğüs, bir göğüs vardı ki bende
Sorma güzelim..
Ah nasıl da hasretini çekti
Bilemezsiniz,
Kalçam, bacaklarım, ellerim.

Bir muz tatlılığı vardı dudaklarında,
Yıllar geçti üstünden, çalladı,
Kapandı aydınlığa vücudum,
Beni gece aldı.

Geceler çok uzun güzelim,
Geceler ve saçlarım çok uzun..
Baharım, çalkılı bir çividir karpızında
Karanlık sonsuzum.

Mehmet Ali ERMİŞ

YARIDA KALAN

Ah, yarıda kalan öpüşlerin ateşi,
Kalblerinizi yakan!
O serin akşamlarda koşarız deli gibi,
Mahvoluruz aqlamaktan.
Bulamayız o yeri.

Kaç kere yarım kaldı! Kaç kere... Sarmaş dolaş.
Ben rüzgeller içinde.
Arzu içinde yanan dudaklarımda telâş,
Dudaklarımda telâş..
Olmayacak bugün de

Tek bir defa öpüşsek, şöyle bir kâna kâna,
Rahat ölebiliriz.
Ateş çağırıyor bak, gitmek lâzım o yana.
Neden daha acap biz
Vakit geçirmedeyiz?

André Ady

Çevirenler: R. S. - Orhan V. KANIK

AKŞAM ŞARKISI

I

Sen, mavi gözlü sabah, uzaklardasın;
Gözlerinden serpiyen yıldızlar uçuşur
Her titreşiminde şu parçanın.

Menekşe rengi sularında güler yüzün,
Kim bu saatlerde ağlayan, kırılan ne?
Neden bütün şarkılarda hüznün?

Kim bilir hangi efsaneden süzülür
Bu alay alay bulutlar yine..
Bir koca alev damlası düşer
Nar çiçeği bulutlardan engine.

Fakat bir şey, mütemadi eksilen,
Bir şey var; giden geri döpmiyen!
Sanki bir şey eksilmeye içimden.

Sen, mavi gözlü sabah, uzaklardasın!
Büyür koyu gölgelerle hasretin.

Bir masal ürperişi mavi ayınlarında:
Akasya yaprakları titreşir;
Bütün şarkıların hüznü hasretinden,
Ve bütün güzelliği akşamların sendedir.

II

Bir hazin hatıradır şimdiki hasretin,
Karşınızdaki alabildiğine deniz..
Perde perde sömürsün şu enginlerin
Bir başka yakınlık hissetmedeyiz.

Bulutlar uzaklarda altın bir kuğu,
Enginlerde her şey güzel ve her şey derin.
Yeni bir hayata nazar boncuğu
Yıldızlarla kardeş olan gözlerin.

Nihat ÇETİN

BİR ŞEHRİN İKİ KAPISI

Yazan: Fahir ONGER

SAMİM KOCAGÖZ'ün merakla beklediği-miz eseri, yazılması bittikten dört yıl sonra, nihayet basılabildi. Ashında kitabın ismi «Nabi'nin Park Kahvesi» idi, tabii esnasında (Editör) ün anlayışı ve zevki araya girdi ve «Bir Şehrin İki Kapısı» olarak değiştirdi. Şimdi okuyucular kötü bir kapak kompozisyonu içinde mevzuuna uyumyan bir isimle takdim edilen bu kitabın karşısında ne düşünecekler bilmiyorum..

«BİR ŞEHRİN İKİ KAPISI» bize batı Anadolu Menderes kıyısında bir kasabayı; daha doğru bir sözle bu kasabada dün, bugün, yarın hep aynı minval üzere cereyan etmiş, eden ve bundan sonra da edecek olan bir takım hadiseleri anlatmaktadır.

KİTABIN TERTİBİNDE ilk hâdiseyi bir kır kahvecisinin kaymakama sunduğu istida teşkil ediyor. Diğer olaylar Meşhur Nabi'nin Park Kahvesinde birbirine karşı cephe almış gruplar arasında, bilhassa kasaba hayatını islaha çalışanlarla bu islahatta menfaatlerini kaybolmuş görenlerin karşılıklı mücadelesinde ortaya çıkıyor. Münevver islahatçı zümrenin öbür taraf aleyhinde en önemli delili bazı kimselerin Millî Mücadele esnasında menfi rol oynamış olduklarını bilmeleridir. Umumi efkârı kazanmak yolunda teiri aşîkâr olan bu koz, ancak paranın avlayıcı kabiliyetiyle zayıf düşürülmektedir. Çatışmalar ve entrikalar bu zemin üzerinde devam edip gidiyor. Belediye seçiminde münevver zümre muvaffak olmuştur. Binaenaleyh bu imkân kaybeden diğer tarafın sinsi hareketleri devamlı olarak kendini gösterecek, bundan böyle her islahatçı teşebbüsü baltalamaya çalışacaktır. Bataklığındaki sazların boyatması ve zamani gelince iyi fiyatla satılması için Menderes'in bu yıl da taşması lâzımdır. Taskına kim mâni olabilir? Mühendis mi, bu işle uğramaması için rüşvet teklif edilecektir. Ama her mühendis de bir değlidir. O vakit daha yukarılara bas vurmak icabeder. Tâ ki mukavemet edilemesin.

Bütün kasaba halkının tarlası, tohumu, evi, barkı, hayvanı taşınla beraber Menderes'in deltasına kadar sürüklenenecekmiş, bütün kasaba bir yıl daha aç kalacakmış, ne çıkar? Bu yıl da Zati beyin cebine otuz bin lira girmektir. Bunun yanısıra ufacak bir vak'a daha. Çay ve pasta ikram etmek bahasına dinlevici toplamağa çalışan bir konferans meraklısı, bu işin, masraflarını nereden buluyor dersiniz? Halkeki kitaplığındaki Servet'finun ciltlerini helvacıya kilo hesabı satarak. Bir hükümet doktoru vardır ki kasabanın tek dispensersinin altını kömür deposu, üstünü tavuk kümesi yapmıştır. Fakat islahatçı münevverlerin neticeli teşebbüsleri ara sıra halka ümit vermektedir. Bir öğretmen mecmuaları helvacıya satan konferansçıyı döver. Haber evvelâ Nabi'nin Park Kahvesinde, sonra bir anda bütün ağızlarıdır. Dispanseri kendi kevfine öbre kullanan doktor, zıvarete celen bir bakanın icarâ üzerine oşadan uzaklaştırılır. Buna mukabil kasabanın sıhhat ilerlerini eline alan yeni doktor, sarı hastalıkları önlemek için kuyuları kapatmaya, kasaba genç-

lerini zührevi hastalıklardan kurtarmak ve gizli fuhuşu önlemek için bir genel ev açılması yolunda yapılan müracaatları tetkike başladığı için derhal entrikalar mekanizması hareket geçerek böyle çalkışkan bir doktorun ayağını kaydırır. Gayretli bir mühendislin taşkın önlemek için yaptığı iş ve teşebbüsler akim bırakılır. Netice: Vaziyetin içi yüzünü ve feci neticesini b'len bu duygulu adam kahrından ölü. (Romanda bu mühendis Bekir'e eşaşı bir yer verilmiş, onun hayatı ve hususiyetleri iht'yar nenesisinin eski saat hikâyesine kadar anlatılmıştır. Bu eski saat kasabanın sosyal bünyesinin adeta bir senbolü gibi görünmektedir.)

KASABAYA yeni bir kaymakam ve ancak istifa etmek suretiyle haysiyetini kurtaran genç doktorun yakın bir arkadaşının gelmesi sıraların da kitap sona eriyor. Ama hadiseler yine aynı tenpoda sürüp gidecektir.

Meznu itibariyle, yeni olmuştur fakat memleketin gerçek durumunu anlatan bir eser karşındayız. Buna - üzerinde yazılı olmasına rağmen - Roman diyebilir miyiz? Belki diyemeyiz, ama her halde tam anlayışla realist bir eser olduğunu söyleyebiliriz. Fie almış olan her hadisenin yurt içinde tahkiki mümkündür. Müellif her şeyden önce gördüğü ve pek yakından tanıdığı vakiaları tesbite çalışmıştır. Karakterler arasındaki farkları, şahısların birbirleriyle münasebet imkânlarını, bu münasebet te şahsiyet ayrılıklarının yaratacağı belhıbası aksiyonun kesafetini ve diğer hareketlerin buna istarak nisbetlerini ki bunlar roman konstrüksiyonunda önemli yer tutarlar - bile bazan ihmal ederek sadece müsa-hedeler üzerinde durmuştur.

Müellif canlı vakaıye gözüni ve kalbini açık tutarken bunu temsil eden kısılere gerektiği kadar öne mvermiyor. Menderes'in taşmasında menfaati olan adam okuyucuya yabancıdır. Kitabın 180 sahifesi boyunca adı gemesine rağmen onu lüzumu olduğu kadar tanımıyoruz. Buna mukabil ikinci derecede rolü olan diğer bir takım kişileri kârdilerine hasaleti ruhiveler içinde daha iyi anlatıyor. Soför, Helvacı kalfası, Feramus hat-ta Delî Saadet canlılıklarıyla eserde daha iyi yer tutuyorlar.

«BİR ŞEHRİN İKİ KAPISI» nda bütün olayların rengini tayin eden bir Millî mücadele hatırası yazıyor. Kasabanın ileri gelenleri bu hatıradaki itibalara göre kıymetlendiriliyor. Tek düğüm noktası Feramus... Feramus kimler memleket lehine, kimler aleyhinedir - bunu herkesten daha iyi bilecek durumdur. Fakat harpte basından aldığı yaralar ona hafızasını kaybettirmiştir. Menderes'in taşmasında menfaati bulunanlar Feramus'un da iyi edilmesini istemezler. Böylece bugün tezahür eden hadiseler ta Millî mücadele yıllarında kendisine bir temel bulur. Artık sehis- (Devamı 16 ıncı sayfa)

Geçen sayımızda teknik sebeplerden dolayı bazı hatalar olmuştur. Özür dileriz.

Bugünkü Coşkuluğum

Bilinen bir sebebi yok
Bugünkü coşkuluğumun
Nerden estiyse esti
Bir rüzgâr, bir deli rüzgâr!
Sözler anlamlı oldu
Dağlar aşılır oldu
Hele bir bahçten binbir
Hele bir güllüğe binbir
Berrak mâna çıktı berrak...
Dilim tutulmadı bugün
Felekten çaldığım gün
Ömrümün incisi oldu
Eşyalar bile farketti
Coşkuluğumun sesini
Saksidan bir çiçek güldü
Süzüldü lâmbam süzülürdü
Açıldı kendiliğinden
Kapım, benim can yoldaşım
Dostlarına bir kelâmıla
Anlatırdım içimi
Hafif ellerini sıktım
Optüm gözlerimden optüm
«Bana veda edin» dedim
«Alemim bana yetecek»
«Yelkene, diyeceğim» çek
Coşkuluğum kıyısından
Coşkuluğum kıyısına.

Ibrahim Zeki

ANLATAMAM

— Sabahattin Sabuncu'ya —
Anlatamam dostlarım anlatamam,
Anlatamam içindeki sızıyı
Bu sızı o kadar benden ki:
Anam bile bilemez acımı
Gözlerimden okur sadece
Bir ben bilirim, bir de gece,
Dostlarım anlatamam acımı
Anlatamam dostlarım anlatamam.

Rükhettin SOYTÜRK
AVARE ÇOCUK

Değilmi ki senin uğruna çekti-
lerim.

Aç kalabilirim,
Param da olmayabilir.
Böyle yeşil olduktan sonra gün-
lerim.

Severim, severim severim,
Sen gül bana yalnız
Kuzguncuk istelesi.

Kemal ÖZGÜR

HIKÂYE

YAN LIŞ

Muzaffer HACIHASANOĞLU

— Kahvedekiler hayretle baktılar, şimşek gibi geçiyordu, atının nalları güneşte pırıl pırıl yanıyordu. Karahacıların Mehmet efendi hasır iskemlesinde kımlandı. Elini kuşağının arasına soktu çıkardı. Bir şey yapmak istemiş de yapamamış gibi bir hali vardı. Başını iki yana sallıyarak:

— Allah errinden korusun, doğru dürüst bir yerde ölmez bu oğlan dedi.

Bu oğlandan hepsi de korkarlardı. Bak Hüsmen efendi o geçerken kafasını bile kaldıramamıştı. Hoş suratını iyice seçememişlerdi bile. Öyle süratli gidiyordu ki... Fakat görmeğe ne lüzum vardı. O tozla imzasını atıyordu. Şehrin sokaklarında böyle korkusuz kim at oynatabilirdi.

Hüsmen efendi bir iki dakika sonra ağzını açabildi: — Yine bir yerde hurit çıkarmıştır. Kimin ne zaman öleceği bilinmez, amma artık cami duvarına sümgeye başladı. Öteden belediye kâtibi kırık gözlük camlarını eliyle düzelterek:

— Dokunmayın Kara Ahmede canım. Aslan gibi delikanlı... Ara sıra sizin gibi bir kaç ihtiyarı, çeşme yalağında oynayan üç beş çocuğu korkutuyor diye bir adamı asmak mı lâzım?

Hüsmen efendi, kolayca kızmazdı; şu ihtiyar lafı olmasaydı ara yerde. İhtiyar... Bu üç heceli kelime pek de hoşuna gitmiyordu. Evde karısından, oğlundan duyduğu yetmişyirmiş gibi bir de şu kör kâtibden mi?

— Geçen günkü dayak tesir etmiş kör kâtip... Hem duymadık sanma sizin küçük hanımın...

Gerisini söyleyemedi kör kâtip kendisinden beklenmiyen bir hızla yefinden fırlamıştı. Yanındaki hasır sandalyeye sarıldı, fakat savurmasına fırsat vermediler.

Kasabanın sokaklarını rüzgâr gibi geçen atlı, «Üç Kız» çeşmesinde bir dakika durakladı. Atı yaklaşan bir tehlikeden uaklaşmak ister gibi tepiniyor; ileri atılmak istiyordu. Kara Ahmet içinden bir şeyin geri dön der gibi olduğunu duydu.

«Hayır» diye kendi kendine söylendi, «Dönmiyeceğim» Çeşmeden durmadan akan suya baktı. Kan da böyle akıyordu. Suyu kıpkırmızı görmeğe başladı. Kan... Ellerinde hâlâ o sıcaklığı duyuyordu.

Atını tekrar salıverdi. Dizginleri bırakması ile ileri atılması bir oldu.

İki gün evvel Zambak Fatma ölürken: «Bunu onun yanına bırakacak mısın Kara Ahmet» demişti. Kara Ahmet gözlerini hırs bürümüş bir halde mırıldanmıştı: «Kim?». Fatmanın sesi de nefesi gibi acılaşmıştı: «Ben demisti, doktorun yaptığı işneden sonra hastalandım, beni o gözlüklü öldürdü... «Kara Ahmedin gözleri dolmuş: «Komam onun, o köpoğlusunun yanına...» diye haykırmıştı.

İşte verdiği sözü tutmuştu. «Adalet yerini buldu...» dedi. Atının yelesine doğru eğildi. Şimşek gibi gitmek istiyordu.

Zambak Fatma güzel miydi? Değildi. Beyazlığına beyazdı ama, suratındaki çillere ne demeliydi. Sonra zevk seneleri onu hayil ihtiyarlatmıştı da... Fakat ne yapmalı gönül bul... Doktorun evinin etrafında iki gün dolaştı. Kolayca girilecek bir yer aradı. Kale duvarı gibi bahçe duvarlarını aşmak pek de kolay olmayacaktı. Bu düşünce ile ögle vaktini seçti. Bir müştəri gibi kapıdan giriverdi.

Bavullar, valz bahçe kapısının hemen arkasında duruyordu. Kara Ahmet bunları görünce dışlarının arasından: «Vay canına hemen de kaçacakmış, zor yetmişmiş» dedi.

Hizmetçi kız:

— «Kimi istiyorsunuz?» deyince Kara Ahmet bir dakika duramadı. Büyük bir seye başlamadan, önceki şaşkınlığı bu: «Onu, o cânıyı» demeyi düşündü, vazgeçti:

— Doktoru göreceğim bir hastam var da dedi.

Hizmetçi daha mühim işleri varmış gibi kaşlarını kaldırarak:

— Doktor hastanıza gelemez, hemen şimdi otobüse yetiyecek; memleketine gidiyor.

«Bak hele memleketine gidiyormuş, şaka etme doktor efendi, kaçıyorum de daha iyiy...» Birden yüzündeki ifadeyi zorla değiştirdi. Yalvarıyordu sanki:

— Sen bırak benim doktora iki çift lafım var. Hastam çok ağır gelmesi için yalvarırsam belki razı olur.

Kız belki biraz daha laf edecekti, Kara Ahmet yürüyüverdi. Taşlı geçti. Doktor koridorunda bir masanın kenarına dayanmış yazı yazıyordu. Gelenin ayak sesine başını kaldırdı. Kimsin, ne istiyorsun der gibi baktı, sonra:

— Seni mi gönderdiler? Bavullar dışarda dedi.

Herif alenen hammal diyordu Kara Ahmede. Ne olurdu şu adamın suratına hammal sensin diye bağırabilseydi bir kere.

— Affedersiniz doktor bey diye başladı, ben hastayım; sol küreğimin altında bir bıçak saplı sanki... Gerçi hammal değilim. Fakat kölenize bir bakın. Onları istediğiniz yere kadar götürüyüm. Olmaz demeyin, merhametinize sığınırım.

Doktor pek mühim bir şeyden bahsedecemmiş gibi kaşlarını birbirine yaklaştırdı:

— Ama nerdeyse otobüs hareket edecek.

«Hiç binemiyeceği otobüsten nasıl zevkle bahsediyor. Uçuracak sanki.» dedi Kara Ahmet. Ağlamaklı bir yüz takındı. Doktor yumuşamıştı.

Peki çıkart ceketini, gömleğini dedi.

Şimdi karısı olsa kızar, «Merhametin bu kadarı da fazla kuzum» derdi.

Beriki soyunmakta tereddüt ediyordu. Nasıl etmesin; tekrar giyinmek bir mesele olacaktı. Hele şu kırmızı kuşağı sarmak. Ne yapmalıydı? Gerçi atını köşe başındaki ağaca bağlamıştı. Fakat oraya kadar yarı belden yukarısı çıplak koşamazdı ya... Adam sen de sade ceketimi sırtına alırım» dedi. Bir şey düşünüyormuş gibi mendilini cebinden çıkardı. Kocaman kıpkırmızı bir mendildi bu. «Bunu hemen ağzına tıkıram bağırıramaz» dedi.

Doktor onun pantolonunu da çıkaracağını sanarak: «Kâfi, kâfi» diye lafa karıştı. Muayeneye başladı. İki elini göğüsüne aştığı yukarı gezdirerek, hani şu bizim iki tık tık bir fik fik dediğimiz şeyi yaptı. Sirtına havlu koyarak dinledi. Göğsünü de dinlemek için başını koymuştu... İşte o zaman biraz evvel hastasının tarif ettiği ağrıyı aynen duydu. Bıçak bir böğründen çıkıyor bir rine giriyordu. Bağırarak istedi. Ağzını kocaman kan rengi bir şey doldürmüştü. Biraz evvel hastasının cebinden güçlkle çıkarıldığı kırmızı mendildi bu.

Kara Ahmet «Masanbaha» ya inen uçurumun kenarında yel gibi giderken «Bir Kızılmağı tutsam» diyordu. Çocukluğundan beri onu garib bir hisle seviyordu. Kimbilir belki asılığı, kabına sığmazlığı da o öğretmişti kendisine. Kollarına kabak bağlayıp yüzmeği öğrendiği günler akına geldi.

Ne acıab kokusu vardı sularının: kan gibi... Hele rengi; alışmayanlar, hani şu yabanlar, beş dakika alışına bakamazlar, başları dönerdi; kırmızıymıydı, değil; onda yetmiş iki kasabanın toprağının rengi vardı.

Harp

Gök unutmuz zevkini yaşamanın,
Ağlıyor biteviye..
Toprak hissetmiyor bereketini,
Cephede insan etini,
Devam ediyor yemekte,
Sebepsiz düşünüyorum
Gün, aynı yerden görünmekte..
İyi günler,
Azadılmış çatlardan.
Harp çocuğu babasını beklemekte.
Bu bekleyiş
Sabır potasında,
Erimekte... Erimekte.
Topra hissetmiyor bereketini,
Cephede insan etini,
Devam ediyor yemekte.

Mahmut KURU

MODADA

Moda'da köküne oturdüğün ağaç,
Kaç senelik olduğunu bilmem ama
Denizi insanlardan çok sevdiğin
Renginden belli
Denize eğilişinden belli

Falında çıkan elma yanaklı
Sarımsın da dinledin ağaç;
Bu yaşa dek
Daha neler dinlemedin ki?!

Kökünün toprak dışında olmasın
dan belli.
Avni DÖKMECI

GARİP

Bense garibim
Kim tanır bent bu şehirden
Kim çalar da kapımı
Hatır gönül alayım diye

Ah o bıraktığım şehir
Ya dostlarına söz mü vardı
Hepsi gül gibi çocuklar
Hepsi de arkamdan ağladı.

Seni unutamıyacağım memleketim
Hasretin hep göz yaşlarımda
Ne kadar da bayanlarına söz at-
mıştık.

Senin o dar sokaklarında
Celsi KEYAL

Bizim İskeleye Dair

Vildan MURAT

SABİH Şendil 20 ye yakın şiirini, «Biz'im İskeleye» adını taşıyan Arad'ın süslediği bir kitapçıkla şiir sevenlere vermiş bulunuyor. Genç şairin elbette eksik tarafları var. Yalnız şu gerçeği dikkatle belirtmek isteriz ki Sabih, her şeye rağmen eskiyi modası geçmiş, kötü taklidi başarıyla atabilmiş, güzeli yakalamaya çalışan aydınlardandır. Süslü değil. Bu da başka bir yönden başarısı. 19. parça, ölçülü, ölçüsüz şiirlerini a — serbestlik, b — hasasiyet, c — memleket dertlerine eyille, d — t'izlik ve yer, yer serpilmiş iç ahenginin kazandırdığı deyerlerle (rahat) bir söyleyiş içinde işlenmiş.

«Artık hüznülmü masralar yazmıyacağım

«Yaşamakta bahsedeceğim şiirlerimde

«Aşka dair, neşe'ye dair

«Söylemek için çok şeyler var dilimde»

Dikkat ediyor musunuz? Genç şairde basmakalıp tasviricilik, bayat klişe konuların temleri değil; insanın hayat damarlarını besleyen toplumun duyguları var. Yaşamaktı. Aşk! Neşe'! O da her gerçek şair gibi geçmiş unutmuyor. Uzak, arkada kalmış yılların hatıraları kalb'inin öz zinetleridir. O günlerde mes'utta, o günlere bir dönebilse!

«Tekrar dönebilsek o günlere

Toz toprak içinde yüzümü gözümü

«Böyrebilsek avaz avaz,

«Dağılsa bütün üzüntümüz»

Aynı parçanın başka bir kuplesinde Sabih'i 20 asrın; insanlığın yüzüünde şakıyan katil tokadı bakan ne rahat söyletiyor.

«Şimdi zaman o eski zaman değil

«Tadı tuzu kalmadı yaşamamın»

«Ablam başını kaşıyamıyor çocuklardan»

Sabih, bir çok allamelerin (adı, basit, küçük şeyler) diyebilecekleri (hayatın kendisini de) ustaca, tevazu içinde, süsüz, boyasız yakalayabilmiştir.

Bir başka lezzet var güverbe yolucubunda

«Bayılıyorrum denizin mavisine

«Bir çocuk gazete satıyor

«Beş altı asker uzanmış sırt üstü

«Dudaklarında sigara, gözlerinde sevinç

«Hepsi de terkis olmuş»

Sabih'in bu enfes peyzajından sonra «Şikâyet»i üzer'inde durmadan geçemeyeceğiz. Şikâyetle sindirilmiş, ürperti halinde bir içlilik hakim.

«İşte böyle...»

«Çınar ağacı yapraklarını döküyor

«Bense kurtulamadım gitti dertlerimden

«İhtiyar ayağa bir tek meyva vermedi

«Benimse

«Günden güne dal budak salmakta kederlerim

«Şu bıkmak usanmak bilmeysesice kalbimden»

... Ve Sabih'in şiirleri hep aynı titiz, arayıcı hava içinde böylece akıp gidiyor. Ceyhan Atuf KANSU kadar renkli olmanın fakat zaman zaman gen çve dikkate değer şair Ümit Yaşar OGUZCAN kadar içimizin telleri ürpertilebilen Sabih ŞENDİL'e başarılar dilemeyi, bize yeni eserler kazan-

SEBEP

Rüknettin SOYTURK'e

Bilinmez bağlarla bağlısın hayata,
Anam ağlar, babam ağlar diyorsun;
Halbuki binbir macera peşindedin sen,
Anam, babam hayır bekliyeydün sen.

Hayatından memnunsundur arasına,
Seviliyorum da diyorsun;
Üstelik gelirin babandan,
Yattığın kendi odan.
Hayattan beklemediğin daha başka ne olsun?

Fakat bunlara rağmen dostum,
Nedense bedbinleşirsin bazen.
Uyku girmez geceleri gözüne;
İşte o geceler dostum,
Oturup pencerenin önüne
Ağlamana SEBEP NE?

Sabahattin HÜSNÜ-

TELAŞ

Bir sigara içimlik yol bu ömür!
Nasıl telaş etmem, nasıl düşünmem ölümü?
Mümkün mü, hatırlamamak dünü?
Günler, bir fâhişe edasıyle raksede;
Ki bütün merhametim, delerim, inkârımla dolu!

Ağaçlar bile kökleriyle bağlı toprağa;
Kuşlar bile yuva sahibidir!
Biz, dalından kopmuş yaprak mısaltı,
Rüzgâra îbâli!

Geleceğe mi güvenelim? Neyle?
Geçmişte ne var ki, neyleyelim...
Biz bu hayata anam!
— Ekmeğe katık eder gibi soğanı —
Yutkunarak, ağızarak seyreyleyelim!

Beyhüde mi çektikleri bu bedenim;
Saçlarım sebepsiz mi dökülüyor?
Vakit, alkâna döndü, sükût içinde
Gece, bir yünâk gibi tepelerden,
Şehre doğru çözüyor!

M. Sunullah ARISOY

dırmasını rica etmekten de kendimizi alamıyacağız.

Bizim İskeleye - Sabih Şendil'in şiirleri - Bir Forma - Isıl Matbaası - İstanbul 1948 - 50 kuruş

Hikâye

KARLI HAVA

Mes'ut ÖNEN

— Memet hadi sarı düveyi gorudan geti ge...-

Kar yağmıştı. Etraf, bulutsuz gökte parhyan güneş ve bembeyaz karla gözleri kamaştıran bir aydınlık içindeydi. Buna rağmen, soğuk, elleri ve yüzü kıpkırmızı ediyordu. Köyün damları saçaklarına kadar yüklenmişti karla eğiliverecekmiş gibi idi. Yaylanan kısa merdivenin üstünde uzun boyıklı ve tıraşsız yüzlü adam söyleniyordu:

— Duymuyon mu, ölen? Sarı düveyi geti, garda doğurmasın.

Mehmet köyün tek bakkalından aldığı gaz yağı ile yarısı kadar dolu şişeyi moraran elleriyle düşürmeye çalışıyordu. Bu, zayıf, çelimsiz, cilli yüzlü bir çocuktur. Kart gösterişli yüzüne rağmen on bir yaşından fazla tahmin edilemezdi. Küçük, eski ve ince kasketinin önü gözlerini kapmıştı. Arkada sırada koluyla burununu siliyordu. Şişeyi merdiven basamağına bırakırken:

— Baba, çok ayaz, donuyom.. dedi.

Babası çaresizlik içinde bir an durakladı. Sahiden çok soğuktu. Ve oğlu soğuktan morarmış, titriyordu. Fakat sarı düvenin dama getirilmesi lâzımdı. Bir kere gebe olan düve karda doğurursa buzağı mutlaka donar, ölürdü. Yavru soğuktan donmasa bile anasını ememezdi ve açlıktan ölürdü. Muhakkak eve getirilmeliydi. Sonra, büyük oğlu birkaç gün evvelki sevkiyatı ile askere gitmişti. Öteki puntadan hasta yatıyordu. En küçük ise henüz annesini emiyordu. Kendisinin de ağrımayan tek tarafı yoktu. İş Mehmede kalyordu. İçlerinde şu karşısında çelimsiz, titriyen, soğuktan morarmış ellerini ısıtmak için hohlayan çocuktan başka ayağa kalkıp sarı düveyi getirecek kimse yoktu. Sözünu tekrarladı:

— Hadi, hadi. Hızlı git, ısınırısın.

Küçük Mehmet dudakları ağ-

lamamak için titrerken arkasını döndü. Kendisinden büyük küfürlü avlu kapısının tokmağını çekti. Ve dizine kadar kara gömüldü. İnce kilot pantolonunu saran kıl siyah çorap, ayaklarındaki altı otomobil lastiğinden ayakbilibleriyle sıskılak oldu. Soğuktan hissiz kalmış elleriyle karları silkeleyemeye çalıştı. Ağlamaklı sesle de küfürler arasında söyleniyordu:

— Hasan da tam punta olacak zamanı buldu. Şimdi o ocağın başında yatsın biz iş yapalım.

Başını önüne eğmiş, kollarını kavuşturarak ellerini koltuklarının altına sokmuştu. Kara bata - çıka köyden çıktı ve korunun yolunu tuttu..

Müthiş beyazlık ve soğuk içinde küçük taşlara basarak ilerlemeğe çalışan bu karaltı, hemen kapanıp olduğu yerde kalacak zannedilirdi.

Mehmet güc - belâ koruya vardı. Sarı düve korunun tokatı önüne gelmiş hareketsiz yüzle uzaklara bakarak arada - sırada bağıriyordu. Zavalı hayvan sanki kendisini bu soğukta burada bırakmayacaklarını biliyor-muş gibi kuru kapısının yanına gelmişti. Mehmet gebe ineği çıkardı ve yerden aldığı bir sopanın karlarını silkererek arkasına vurdu.

— Hoo..

Geldiği eğri-büğü yoldan yürüyemiyorlardı. Çamurla karın karışmasından yol yürünmez bir hal almıştı. İster - istemez, biraz dolasma olmakla beraber, köyün yakınından geçen ve iki kasabayı birbirine bağlayan, sose yoluna çıktılar. Mehmet so-payı güçlükle tutarak ineğe vurdu:

— Hoo..

— Oh, ne güzel.. Her taraf bembeyaz. Güneşin parlaklığı enfes..

Aynı gün, kasabada askeri kışlalardaki evinde yatağından kalkın generalin genç kollejlili kıızı böyle söylendi. Hemen ko-

yu - vişne rengindeki yünlü sa-bahlığını giyerek aşağıya, annesinin sıcak odasına indi:

— Oh, Mother, bu kar ve böyle hava İsviçrede bile bundan güzel olamaz. Bugün mutlaka ağza gitmeliyim.

Bir saat sonra, emir - erlerinin haber götürüp - getirmelerile ve koşuşmalarile, Generalin hususi otomobili içinde ikisi kız, üçü erkek mektepli - sporcu kafilesi yirmi kilometre mesafedeki Kara - Yiv dağına yola çıkmışlardı. Yine kollejde okuyan, Albayın oğlu, söforü aldirtmamış ve kendisi direksiyona geçmişti. Albayın liseyi bitirmeden belge alarak dönen ve daha büyük oğlu, akordiyon ile arkada sololar yapıyor, kızlar neşe ile karışık laubalilikle ingilizce şarkılar söylüyorlardı.

Albayın direksiyondaki kollejlili oğlu içerdekileri korkutmak için otomobili, sağa - sola döndürerek karlı yolda süratle sürüyor ve yol, karla yüklü çam ağaçları arasından uzayıp - gidiliyordu.

İlerleyen küçük vişne rengi boyalı otomobil içindekilerin neşesine uymuştu. Yolda zaman zaman, kâh önden yükü bir kağniya, kâh eşeğin üstünde iki kat eğilmiş bir köylüye raslanıyordu. Hele, yol üzerinde rasladıkları sığırların otomobilin kornasından ürkererek şosenin kenarındaki hendeklere atılmaları grupunu daha çok neşelendiriyordu.

Bu sırada yolda sarı bir ineğin arkasından güçlükle yürümeye çalışan küçük bir çocuğun ilerlediği görüldü. Albayın oğlu direksiyonu sağa kırarak çocukla ineğin hemen yakınından, süratle, adeta değerek ve kornayı var kuvvetiyle basarak geçti. İnek korkudan kenardaki hendeye kendini dar attı. Çocuk neye uğradığını anlamadan çamur bulmuştu. Yüzlü-koyun düştüğü yerden kalkacak kuvveti, artık, kendinde bulamadı ve hüngür hüngür ağlamağa başladı.

(Devamı 14 neü sayfadu)

TÜRKİYE'DE RESİM

Ahmet KÖKSAL

Ferik Ahmet Paşa, Ferik Tevfik Paşa, Kaymakam Hüsnü Yusuf, Servili Ahmet Emin garp

tarzında çalışmaya ilk başlıyan ressamlarımızdır. Bunları takip eden Şeker Ahmet Paşa, Osman Hamdi bey, Süleyman Seyyit, Halil Paşa, Hoca Ali Rıza, Hüseyin Zekâî Paşa ilk devrenin en değerli ressamlarıdır. Hemen çoğu Pariste resim tahsil etti. Türk resminin temelini kuran bu ressamların heme nhepsi saf bir resim sevgisinde birleşiyorlar. Garp tekniğini öğrendiler fakat sanat mizaçlarını bozmadılar. Temiz, mütevazı, saf bir Türk resmi meydana getirdiler. Devrin taassubunu, derin lâkaydısını yıkmak hedef edinmişlerdir.

III — 1914 Yılı ve Yeni Bir Resim Cereyanı 1910 da Sanayii Nefiseyi bitirerek Parise giden ve 1914 te yurda dönen ressamın sanatı-

BENİM BACAM TÜTER Mİ?

Yıllar boyu gurbettayım;
Bir ihtiyar ana bıraktım arkada..
Okuyup yazma bilmez..
Ne haber güderebilirdi, ne mektup..
Kuş uşmaz, kevan geçmez..
Yollar dağlarla çevrili,
Yolları gözüm seğmez,
«Varın bakın benim bacam tüter mi?»
Selâm getirme şturalar,
Ev, bark,
Elin olan yâr
Buram buram gözümde yanar..
«Varın bakın benim bacam tüter mi?»
O dağları ardı sıra,
O dağların ardı hasret..
Ne gam, ne keder, ne dert
O dağların ötesinde..
O dağların bittiği erde,
«Varın bakın benim bacam tüter mi?»

Fazıl BALTA

mida yeni bir devre açtılar. (Nazmi Ziya, Namık İsmail, Feyhaman, M. Sami ve arkadaşları).

XIX. asrın yarısından sonra Claude Monet'in getirdiği empresyonizm artık ressamlarımızın da uymak istedikleri görülür; Eserlerinde cesaretle atılmış fırça darbeleri, parlak ve cazip renkler vardı. Bunlar Şeker Ahmet Paşa, Süleyman Seyyit zümresini «fotografik» buluyor, büyük plastik satırlardan çok parçalanmış, dağınık şekiller taşıyan, manzara-yapısı, desen mimarisi aramıyan, mevcudiyetini renk pırlıtısında bulan bir sanat şekli, âbir nevi Türk empresyonizmi arıyorlardı. Galatasaray lisesinde sergiler açan ve epey taraftar toplayan bu yeni zümre eski kıymetlerin yerine yeni, taze bir hamle, değişik bir görüş getiriyor, sanat öğreveniriz genişletiyordu.

Eserin bu kısmında bu zümreyi teşkil eden; Avni Lifij, Ruhî, Namık İsmail, Çal İbrahim, Feyhaman Duran, Hikmet Onat, Lağa Mehmet Ali, Sami Yetik, Sevket Dağ, Ali Sami Boyar ve Vecihi Bereketoğlu'nun sanat hayatı ve eserleri hakkında muhtasar malûmat veriliyor.

IV — Türk Resminin Modern Devresi: 1928 den bu yana kısa bir zaman olmasına rağmen hareket ve mâna itibarile dikkate değer safhalar göstermekte ve resim tarihini en zengin kısmın itekil etmektedir.

Minyatür devrinde resim süsleyici bir karakter taşıyordu. Küçük kitap resmi olmaktan başka bir idiası yoktu. Cemiyetin ve insanın dramını ifadeye yanaşmamıştı. XIX. asrın garp-hlaşma tesiri Türk resmini minyatür tekniğinden çıkararak ışık, gölge aramıya ve yağlıboya ile beser üfadelere doğru yürümeğe zorlattı. Bu asrın ikinci yarısından sonra tam bir samimiyet ve safiyetle peyaj, natüromort ve portreler yapıldı. Fakat belli bir dünya görüşü ve felsefeleri yoktu. İç âlemi ifadeden çok öğrendikleri tekniği lâyıkile tatbik etmeyi yeter buluyorlardı.

1914' ten sonrakilerde de entellektüel niyetler bulamıyor. Sadece kendinden öncekileri fotografik bularak empresyonizmin tesiriyle Türk paletini tazelemek için hamle yapıyorlar. 1928 den sonra eser verenlerin ise ayrı teknik ve anlayışlarla çalıştığı, gruplara ayrıldıkları görülür. Birinci Dünya ve Kurtuluş Savaşlarından sonra garp kültürü ile kurulan sıkı bağlar Türk sanatkarlarını muhtelif Avrupa sanat cereyanları ile ilgilendirmiştir. Bu ilgiyi «taklitçilik» sayanlar oldu. Halbuki tesiri taklitten ayırmak, kendine has bir sanatın doğuşu için bazı geçitlerin zorlanmasını tabii karşılamak gerekir. Modern devre ressamlarının sanat tefekkürleri diğerlerinden daha zengin ve derindir. Bunlar ilk

eserlerini 1929 da Ankara Etnografya Müzesinde sergilediler ve sonra «Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği» kurarak kendi içlerinde seçitli anlayışlara yer verdiler.

İlk niyet 1929 da belirdi: Empresyonizmden vaz geçmek, renk cazibesi, tatlılığı ve şeffaflığından ziyade desen kaidelerine, inşay ariyet etmek.

1933 te kurulan D grubu kübist ve konstruktivist endişeleri ve bir parça da sürrealizm memleketimize getirdi. Bu ağırlı eğilimler zamanla durularak klâsik ve öz ifadeler doğru yönelmiştir.

Müellif, emodern devre sanatkarlarını kurdukları cemiyet ve grupların umumi çerçeve ve mânası içine sokarak şimdilik basit bir tasnifi (sf. 38) yapmayı muvafık buluyor ve sırasile; Muhidin Sebati, Hâle Asaf, Saim Öz eren, Ruhî, Refik Epikman, Cevat Dereli, Şeref Akdik, Mahmut Cuda, Hâmit Görel, Turgut Zaim, Ail Avni Çelebi, Zeki Kocamehi, Şefik Bursah, Edip Köseoğlu, Mustafa Turgut Tokat, Kemal Zeren, Erçütmen Kalkın, İlhami Demirci, Ziya Kesenöğlü, Seyfi Toray, Malik Aksel, Ahmet Hakkı Anlı, Ali Halil, Ali Karsan Ayetullah Sumner'in sanat değerlerine kısaca temas ediyor.

Mihri Müşfik, Melek Celâl, Güzin Duran, Sabiha ozalı, Melâhat Ekinci, Fahrünnisa Zeyidi'de «Türk Kadın Ressamları» başlığı altında tophyan yazar; Cemal Tollu, eBdi Rahmi, Eren Eyüboğlu, Zeki Faik İzer, Esref Üren, Halil Dikmen, Arif Kaptan, Salih Nuri Urallı, Abidin Dino, Arif Dino, Sabri Fettah'ın sanat şahsiyetlerine de ayrıca birkaç satırla işaret ediyor.

V — Sanat Cemiyetleri ve Resim Sergileri Bu fasılda, yurdumda Şeker Ahmet Paşa'nın 1878 yılında açtığı ilk resim sergisinden son yıllara kadar yapılan bellibaşlı resim faaliyetlerini ve kurulan sanat birlikleri gözden geçirilmektedir. Bu aarda; «Türk Ressamlar Cemiyeti Güzel Sanatlar Birliği, Müstakil Ressamlar Birliği, D Grubu, 1937 de açılan «50 Yıllık Türk Sanatı» sergisi ve birincisi 1939 Ekiminde teşkil edilen Devlet Resim ve Heykel Sergisi ile Genç Ressamlarımız hakkında kısa fakat özlü malûmat veriliyor.

VI — Sanayii Nefise Mektebinden Güzel Sanatlar Akademisine

Türk Resim Sanatını sevk, idare ve temsil edenleri yetistiren eski Sanayii Nefise Mektebinin 1883 te Müzei Hümayun müdürü Hamdi Bey tarafından açılışından bugünkü mükâmil bir Güzel Sanatlar Akademisi haline gelinceye kadar «çeldiği merhaleler, karşılaştığı güçlükler, cumhuriyet devrinde de müessesede yapılan ıslâhat ve ilâveler gayet açık bir dille ve ana çizgileriyle bu bölümde anlatılmıştır.

Eserin sonuna eklenen dört sayfalık «Not ve İlâveler» kısmında, Türk resminin geçirdiği

başlıca safhalarındaki (a— İlk devre ressamları, b — 1914 ten sonra gelen ikinci devre, c — 1929 dan sonraki modern devre b — Genç nesil ressamları) sanat karakterleri izah ediliyor.

Kitabın içinde, eserde adı geçen muhtelif devir ressamlarına ait 16 kroki ve resim, sonunda da 65 eserin fotoğrafı vardır.

Türkiyede resim; ilerde Türk Resim Tarihi' ni yamak isteyenlerin ilk müracaat kitabı olmak değerini muhafaza edeceği gibi, resimimiz bu güne gelinceye kadar geçirdiği - macerayı öğrenmek isteyen her sanat sever ve aydın için de en emin bir kılavuzdur.

Konservatuar Talebe

Konseri

Yazar: Toygar AKMAN

İstanbul Konservatuarı 7 Nisan Çarşamba günü ikinci talebe konserini verdi. Program yine Beyer'in piyano metodundan üç parça dinleten bir minimim ile başladı. Esin Bengül bu konserte Bach'in Minuet'i ve M. Clementi'nin Sonati (re major) ile adeta bize bir sürpriz hazırlamış. Anlaşılan küçük Esin'den bundan sonraki konserlerde de hep yeni sürprizler bekleyeceğiz.

Programın Şan - Solo kısmında iki bayan solistimizi, Ergican Saydam'ın accompanesinde dinledik. IV. sınıftan Ümit Mildon konserine A. Scarlatti'nin Menekçe isimli parçası başladı. Mozart'ın Figaro'nun Düğününden Cherubino'nun aryasında biraz zorlandı ise de Massenet'in Manon'un aryasından sonra Verdi'nin Traviçta'sından Violetta'nın aryasını konserini forte bir tesirle bitirdi. İkinci solist V. sınıftan Leyli Çencer Monteverdi'den Arianna'nın feryadı ve Brahms'in Ebedi Aşk isimli parçası ile konserine başladı. Grieg'in «Dostum, nasihat istemem», adı parçasında o kadar kuvvetli bir tesir bıraktı ki ondan sonra sante ettiği Duparc'ın «Hazin Şarkı», sı ve E. Reyer'in Sigurd'dan «Brühilde'nin Uyanışı», nda ilk empresyonu adeta unutturdu. Grieg'in «Dostum Nasihat istemem», adı parçasını son olarak şante etseydi bizde daha iyi bir netice bırakacaktı zannediyoruz.

Kuvvetli hafızası ve parmaklarının instrument kabiliyetle gittikçe temayüz etmeğe başlıyan Ergican Soydam bu defa Beethoven'in op. 31 re minör sonati ile konserini verdi. Op. 31 re minör sonat Beethoven'in, sevgilisi Giulietta Guicciardi'nin başkası ile evlenip, onu terkmesi üzerine yazdığı sonatlardan biridir. İdrirap, bezginlik ve iradenin çarpışmasından doğan re minör sonatın Largo - Allegro'sunda Ergican bu dramatizmi hakikaten duyarak ifade etti. Eserin Adagio ve Allegretto'sunda bu hüsrân monologunu tam bir muvaffakiyetle bitiren Ergican'ın duyusunun bir ifadesi olan vücut ve bilhassa omuzlarının hareketinin heyecanından ilerlediğini zannediyoruz. İleride kendisinin daha op. 27 «Mehtap Sonati», ve «Krautzer Sonati», dinlemeği büyük bir arzu ile beklediğimiz genç sanatkarımızın aynı hareketlerine biraz yumuşatırsa bizdeki intibâsı asla zail olmayacağına kanım.

Programda son olarak konserine Schuman'ın Papillons op. 2 ile başlıyan, muvaffakiyetinden emin bir hal alan VII. sınıfta Gülseren Sadak'tan Chopin'in Mi minör valsini de, ufak bir hata ile, aynı zevkle dinledik.

Toygar AKMAN

Bizim Ev

Döşeme yer
Tavan gök
Yağmur da yağsa
Kar da
Kilometreleri kucaklarız orada.
Hayat suyu gözümüzün
Kana kana içeriz,
Karımamız acıkınca
Beğenmemizlik etmez
Istiraplarımızı katik ederiz,
Feridun BUYURMAN

HAYAT

Avuç, avuç,
Sükün doldu bahçelere;
Kuşlar götürdü şarkılarını,
Kanat kanat...
Yol ayrı, yolcu ayrı;
İnsanlar başka başka,
Hayat!..

Burhanettin ŞAVLI

İSTİFA

Gecenin istifa edip
Gündüzün şairi oldum;
Aradığımı bulduğum gün,
Sokak sokak doluştığım.
Yıldız lenim değil artık,
Mehtabı da sattım,
«İnsanoğlu» dururken dünyada
Mehtabı, yıldızı ne yapacaktım?
Refet Ali KOCABEKİR

Karlı Hava

(Baştarafı sahife 11 de)
Otomobildeki, Generalin kızı,
Albayın direksiyondaki oğluna
tath bir siteme!
— Aman, canım... Bir kaza o-
lacak... Bizi korkutuyorsun.. dedi.
Beriki yapığından memnun,
şımararak güldü.

Fakat bu anda hiç beklenme-
dik bir şey oldu. Ön tarafta otu-
ran ve şimdiye kadar dalgın ve
dikkatli etrafı seyreden, kasa-
ba belediye reisinin Hukuk fak-
ültesi birinci sınıfındaki oğlu,
direksiyondaki Albayın kollejlî
oğluna müthiş bir tokat indirdi.
Arkasına döndü ve nefret dolu
gözlerle hepsini süzdü. Sonra
yere tükürdü.. Evet.. Tükürdü..
Mesut ÖNEN

YANLIŞ

(9 uncu sayfadın devamı)

Arkasına baktı; gerilerde hayli uzakta bir toz bulutu görü-
yordu. Ayaklarını hayvanının karnına bastırdı. «Vay canına ama
çabuk peşime düştüler,» dedi. Bu işte muhakkak Hasan çavuş
başta geliyordu. Çavuş geçenlerde kendisine: «Ahmet ayağını
denk al, çocukluğumuzun jandarma oyununa benzemez bu; O za-
manlar sen bizi hep faka bastırırdın, ama şimdi oyun değişti; bir
önüme düşersen kolay, kolay yakani kurtaramazsın.» demişti, gü-
lümseyerek omzuna vurmuştu.

Jandarma başçavuşu olmasına rağmen Kara Ahmed onu se-
verdi. Ah çocukluk, en iyi şeyleri kendisinde toplayan zaman, na-
sıl çabuk geçiyordu. Kendisini kovalarken Hasanın düştüğü,
dizinin kanadığı, soyulduğu günü hatırladı. Hasan bir yandan
ağıyor, bir yandan: «Şimdi ben anemeye ne diyeceğim, hadi o
neyse, ya babam?» diye söyleniyordu.

«Yakalayamaz beni» dedi, Yokuşu inmiş, «Hasanbaba» ka-
rakolunu yıldırım gibi geçmişti. Bir çocuk çiyak, çiyak bağırması,
kahvedeki ihtiyarlar ancak başlarını çevirebilmişlerdi. Neden
sonra «Zamane» dediler.

Bu otomobil de nereden çıkmıştı yolunun üstüne. At ürktü,
yolun kenarına çıktı. Otomobil tozda bırakıp geçti ama vakit
kaybetmişti.

Fakat bu koku; işte artık Kızılırmaktaydı. Kurtulmuş, hür-
riyetine kavuşmuş gibi sevindi. Bir dosta yaklaşmış, onun koku-
sunu almıştı. Atının dizginlerine sarıldı, peşindeki toz bulutu-
na doğru «Yetiş çavuş» diye bağırды. Şakası yoktu hani onlar da
yaklaşıyorlardı.

Artık onu yetmiş iki kasabanın toprağının rengi ile görüyor-
du. Arkasından bir sesin «Kaçma Karaoğlan bu sefer elimdesin»
dediğini duydu. Eskiden de böyle bağırırdı. Fakat bu kadar yak-
laşmışken neden ateş etmiyordu.

Tek çaresi kalmıştı artık: Atını ırmağa sürmek; şu ortada
görülen adacıklı fundalar bu sefer sahici bir saklanbaç oyu-
nuna yarayacaktı.

Atını çalgın gibi suya sürdü. Suya yönelmesi ile arkasın-
dan «Ahmet kaçma ateş edeceğiz..» diye bağırıldığını işitir gibi
oldu. Adaya tam ayağı değecekti sıcak bir şeyin göğsünden aşağı
aktığını hissetti. Vay canına hakikaten vurdular» dedi.

Şimdi bir sürü renk şekil kafasına hücum etmişti: «Amma
da jandarmacılık oyunu be... dedi, sanki hâlâ o oyun. Biteceğini
hiç aklım kesmiyor. Belki ben birazdan yine kalkacağım. Yeni
baştan... Yok hayır bu son oyunum benim.. İyi oynadım değil
mi Zambak? Hay Allah kahretmesin çilli süratim ne buruştur-
yorsun karşımda. Beğenmedim mi oyunumu? Daha nasıl oynanır
bilmem ki, herifi iki tarafı delik fiçiya çevirdim. Beceremedim
mi diyorsun... Nerde falso yaptık be anam yanlış mı öldürdüm?
Nasıl olur canım sen bana doktoru öldür dememiş miydin? Ne o?
Gözlüklü müydü? İlahî Zambak o senin söylediğin sıhhiye me-
muru Mehmed efendi... Ne bileyim ben canım..»

«Gülüyorsun değil mi utanmadan, ilin zavallısını öldürttü-
kten sonra... Hani yanlış hesap Bağdattan dönerdi, Bağdadı ge-
li çok oldu Zambak... Kafam, vücudüm öyle sıcak, öyle ağır ki,
kurşun beni de kurşunlaştırdı, fakat ayaklarım ırmağın sularında
sanki onlarla birlikte bilinmez bir yere akıyor; öyle serin, öyle
rahat...»

Jandarmalar küçük adaya çıktıkları zaman Hasan çavuş eğil-
di: «Şaka yapma Ahmet» diye salladı. O artık kaskatı kesilmiş-
ti. Başçavuş başını salladı: «Oyun bitti» dedi. Ölüyü karşıya na-
sıl geçirmek lazım geldiğini düşünen iki jandarma eri bundan bir
şey anlamadılar. Fakat anlamayacak ne vardı bunda? Oyun haki-
katen bitmişti.

Muzaffer HACIHASANOĞLU

Kara Gün

Biz otuzsekiz pâre köyün insanları
Genç ihtiyar çoluk çocuk
Ya zıkış bir gömlekle
Yaz kış yalnız fakir kimsesiz
Çukurovada Zonguldak yalnız
Evde çarşıda fakir
Almış üç vilyette kimsesiz
Dünyada kimsesiz
Yine kan çanağı gözlerimiz
Yuvası bozulmuş kuşlara dönmüşüz
Ben yedi yaşındaki çocuk Kölek köyünden
Kölek ilk okulunda numaram yedi
Bir kardeşim üç yaşında
Biri üç aylık henüz
Babam Yesillerin çiftliğinde ırgad
Anam Çukurovada
Ben Babarıktan bir garip kişi
Bire bin veren toprağın bir fakir kulü
Biz otuz sekiz pâre köy
Fakir zengin orta halli
Sekiz saat kimimiz Tarsusa
Dört saat kimimiz
Adanayı pırl pırl görürdük geceleri
Eğri bögür insanları görürdük Çukurovada
İstifam şeklinde kimi
İp gibi kimi
Biz ağaçlar
Dağlar tepeler ovalarız bizde
Ben yedi köyden biri
Cennet gibi uzaktan
Biz pamuk pirinç buğday tarlaları
Arkası pekin ayağı çıplağın
Her şeyi
Ben yedi kişinin aşu elmeği
Yedi çıplak ayağın elin
Senin anlayacağın yedi boş kursağın
Her şeyi
Üç çocuk çapaladılar beni
Bir ana bir baba bir kardeş ektiler
Ben on üç kişiyi barındıran çatı
Bir yaz beni bu nasırlı eller yükselttiler
Kumtama onsekiz saat üteden hayvanlar
Suymu çocuklar taşıdılar
Gündüz mektepte gece tarlada çalışan çocuklar
Ben deri bir kemik çocuklar
En çok onlar için üzülüyorum
Hiç olmazsa onlar yaşamahtıydılar

Biz boğazına kadar su altındaki
Portakal armut kiraz ağaçları
Biz buğday tarlaları
Biz pirinç
Biz su altındaki otuz sekiz pâre köy
Herkeleli ben
Midik Yenice Özelköy biz
Kayadağ incirlik Kocabucak Ağzı şunlar
Ben Yenice köyünden fakir bir çocuk
Bu kol Karacaarslan çiftliğinden Hasanın kolu
Bu garip Alinin kolu
Bu baş Gülsümün başı

Üçyüz altmış beş günde üç yüz elli gün çalışan
Kahrılı başı Gülsümün
O ağlamasını da kimler ağlasın
Bir kadın bir çocuk bu ağacın üstündeki
Kadının yüzü kaçık kadar
Sınıksız tutmuş çocuğunu
Çocuk yaralı bir kuş gibi sokulmuş anasına
Gözlerini kapamış
Kadının gözleri suda
Biz su altındaki tarlalar
Hepsi bir yerde yüzen hayvanlar biz
Bu defa uyur uykumuzda bastırды bizi
Bu defa huk diyemedik
Biz haber alınmayan köyler
Biz ağaçlar üstündeki halk
Dağlar adamakıllı karanlık
Babarlık köyü görünmez olmuş
Sular zayıf ve kara ağaçların sırtında
Allahaismarladık Yenice Allahaismarladık Misiz
Hadırlı Kocabucakağzı Herekli Allahaismarladık
Kolum kopsun Ceyhan
Şeytanlar görsün yüzünü
Parça parça yüreklerimiz
Parça parça ellerimiz ayaklarımız
Benim karım suyla dolu
Benim ayaklarım şişti
Yeni başlamıştık yaşamaya
Ekinler ekili kaldı
Hayvanlar gebe
Dükkömler kapalı
Adana da zindan gibi
Kıyamet günü mü geldi nedir
Bir kul yok görünürlerde
Sögütler gibi mahzun memleket

Siz yaşayan kardeşlerim
Siz her şeyi memleketimin
Başı kabak yalnız ayak çalışan
Taşı toprağı kadar
Siz sanlı halkı memleketimin
Sizedir bu çaresiz şiiir
Bu kahr dolu kan ağlayan şiiir
Sular ki çekilecektir
Elbet çekilecektir sular
Bütün tarlalar görünecek yeniden
Ekinler çıkacak meydana
Bu paramparça toprak yeniden gülecektir
Bu defa otuz sekiz pâre köy
Buğday pamuk pirinç tarlaları
Cümlesi ağaçların
Şehirler kasabalar
Daha emin başlamalı yaşamaya
Daha sağlam kurulmalı bu defa evler
Daima daha büyük bir kuvvete sarılmak hayata
Halkıma mahsusdur
Siz yaşayan kardeşlerim
Gelecek nesillere bizden
Sınına kadar hayatı sevmek
Ve yaşamak cesareti kalmalıdır.

İlhan BERK

BİR ŞEHRİN İKİ KAPISI

(Baştarafı 7 inci sayfada)

lar hep karşı karşıya yer almışlardır. Feramuşa zıt bir Hulki bey vardır. Mühendis Bekr'e karşı bir Zati bey cephe almaktadır. Zafer gibi bir gösteriş meraklısı tepesinde daima bir muallim Sıtkı'nın yumruğunu hissedecektir. İşte kahramanların böyle iki ayrı kutupta toplanması bize kasaba içi mücadelenin kadrosunu vermektedir. Artık istiyoruz ki tezat olunca açıklığı ve dehşetiyle görünsün. Halbuki kahramanlar iyi karakterlendirilmediği için hiç bir vakit bunu büyük tezahürleriyle göremiyoruz. Mamafi müelif bir çıkış yapmamanın tazyikini eserin ifadesine ve hadiselerin takdimine sevketmiştir. Bu noktada «Bir Şehrin İki Kapısı»nın üslûb ve edasındaki sebebi yakalamış bulunuyoruz. Kaymakama verilen bir istida münasebetile iki kişi şöyle konuşur: «Kaymakama istidayı verince ne yaptı?» «Kaymakam istidayı ne yapar ki, havale eder, adettir.» Kitapta yer alan her hadise zeki bir kalemin ince tankitleriyle işlenmiştir.

YAZAR, bu kitabı üzerinde her halde epice çalışmış olacak ki yer yer bazı güzel söyelyişlere de rastlıyoruz. Meselâ bir yerde şahslardan biri: «Sen eşeğe binmeden bacaklarını sallıyorsun» diyor. «Çayı görmeden paçanın sıvanmıyacağımı çok duymuşuzdur, ama yukarki sözü ben ilk olarak işidiyorum. Kitabın sonlarına doğru bir de yanlış söylenmiş bir kelime gözüme çarptı: Kasabaya son gelen doktor yani tahsilli bir şehir adamı kendisine okuyup okumadığı sorulan bir kıtayı hakkında «arzemiş olduğunuz kitabı okuyamadım» diyor. «bahsettiğiniz kitabı..» dese ydi daha iyi olurdu, çünkü eski tabiriyle (mütekellim) olan kimse «arzettim..» diyebilir. «Siz arzettiniz» demez. İyi ve iyi olmıyan taraflar üzerinde

dururken bir de eserde kasabanın toplu olarak göz önüne konmamış olduğunu söylemek isterim. Kasabada bir berber dükkânı olduğunu ve burada da bir çok entrikaların aydınlandığını son sahifelere yakınlık bir yerde okuyoruz. Hikâyeyi bize not deftrinden okuyan Mustafanın öğüne kadar traş olma kihtiyacını duyup duymadığını adeta müellife sormak istiyoruz. Hadiselerin akışını muntazam takip edebilmemiz için kasabanın tam dekorunu önceden bilmemiz lâzımdır. Aynı Mustafa bize bir iş daha yapıyor. Kasaba içinde canlı bir tarih gibi her şeyin evvelini bilen amcasını birdenbire unutuveriyor. Bu adam Nabi'nin Par kkahvesine yılda bir defa mı çıkar? Yılda bir defa çıksa bile belediye meclisine üye ola nyegeni tarafından hiç aranıp sorulmak istemez mi bahusus bu kadar hadise kasabayı allak bullak ederken...

«BİR ŞEHRİN İKİ KAPISI»nda bir yurt kasabasını her türlü menfaat ve ihtirasa kavgaları içinde tanıdıktan sonra bu gürültülere kitabı okuyan ve okumıyanlar kadar seyirci kalan asıl kasaba halkının bu belâlardan nasıl kurtarılması düşünüldüğünü muharrirden öğrenmek istiyoruz. Eserde hiç bir işaret yok. Tez anlatılan şartlar altında iyi niyetli bir kaç müneverin iş göremeyeceği yolundadır. O halde ne yapmalı? İnsanın adeta «yapacak bir şey yok. Bu böyle gelmiş böyle gider.» diyeceği geliyor. Realist bir eserin böyle kadereci bir sonuca varması bizi memleket mesleleri üzerinde daha büyük bir hassasiyetle düşündürmelidir.

YAZILMASI Söke'de başlayıp İsviçre'de biten «Bir Şehrin İki Kapısı» yurdun kalkınma davasında aktif bir eser olmaktan ziyade tanıtıcı bir eserdir. Sadece bu iyi anlayışın tezahürü bile genç edebiyatımız için ehemmiyetli bir kazançtır. İş ve meselenin başta geldiği bu günkü durum içinde uzun üslûp denemelerine girişmek manasızdır. Her yazıcımız gördüğü ve yazdığı hayatı «Bir Şehrin İki Kapısı»nda anlatıldığı kadar duyurmuş olsa, edebiyatımızda ve sosyal hayatımızda bir inkılâp meydana gelir. Eser bu bakımdan kendi payına düşen fonksiyonu başarmıştır.

Fahir ONGER

